SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ
Työ- ja tasa-arvo-osasto
Tasa-arvoyksikkö
Annamari Asikainen ja Hanna Onwen-Huma

Työ- ja tasa-arvovaliokunta
11.10.2019

SUKUPUOLTEN TASA-ARVO JA SUKUPUOLTEN TASA-ARVON SEURANTA VUODEN 2020 TALOUSARVIOESITYKSESSÄ

Sukupuolten tasa-arvo
Hallitusohjelmassa on ennätysmäärä sukupuolten tasa-arvoon liittyviä kirjauksia, joista suurimmalle osalle ei ole budjetoitu erillistä määrärahaa.

STM:n talousarvioesityksessä tasa-arvo- ja samapalkkaisuusohjelmiin varataan vuoden 2020 talousarviossa 0,5 miljoonaa euroa. Määrärahalla toteutetaan ohjelmien puitteissa toimia, joilla yhteiskunnasta halutaan tehdä tasa-arvoisempi. Ohjelmia suunnitellaan parhaillaan ja niiden arvioidaan valmistuvan vuoden 2020 alussa.

Turvakodit
Turvakotitoiminnan järjestämisvastuun siirtyminen valtiolle vuonna 2015 on luonut toiminnalle vakaan rahoituspohjan ja mahdollistanut turvakotiverkoston laajentamisen, perhepaikkojen lisäämisen sekä toiminnan systemaattisen kehittämisen. Turvakotien rahoitus on noussut vuoden 2016 11,55, miljoonasta €:sta vuoden 2019 19,55 milj €:oon. Turvakotiverkoston laajentamisen arvioidaan edellyttävän jatkossakin 2 milj. € lisäystä / vuosi.

Turvakotipaikkojen lisäämiseksi Valtion rahoitukseen turvakotitoimintaan tehdään 2,0 milj. euron tasokorotus, jolloin momentin taso nousee 21,6 milj. euroa. Määrärahaa korotetaan myös vuonna 2021 2 milj. eurolla ja vuonna 2022 1 milj. eurolla, jolloin määrärahataso nousee kehyskauden lopussa 24,6 milj. euroon.

Tasa-arvokirjaukset talousarvioesityksessä 2020
Valtiovarainministeriön budjetin laatimismääräykset edellyttävät, että talousarvioesityksen pääluokkaperusteluihin tulee sisällyttää ”yhteenvetotarkastelu sukupuolivaikutuksiltaan merkittävästä talousarvioesitykseen liittyvästä toiminnasta.” Vuoden 2020 budjetin laatimisen yhteydessä VM täsmensi ohjeistusta Tasa-arvoa talousarvioon-hankkeen suositusten mukaisesti. Hallitusohjelmassa todetaan, että hallitus sitoutuu sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseen muun muassa talousarvioprosessissa ja kaikissa keskeisissä uudistuksissa.

Ministeriöiden talousarvioesitysten tasa-arvoon liittyviä yhteenvetotarkasteluja seurataan vuosittain. Seurannalla pyritään nostamaan esiin budjetin vaikutuksia miehiin ja naisiin sekä tasa-arvoon ja siten parantamaan budjetin läpinäkyvyyttä, laatua ja edistämään tasa-arvoa. Seurantaa hyödynnetään ministeriöiden toiminnan kehittämisessä. On kuitenkin huomioitava, että seurantakäytäntö ei löydä kaikkia tasa-arvoon vaikuttavia toimia, sillä siinä ei tehdä kattavaa laadullista tai sisällöllistä analyysiä talousarvioehdotuksesta.

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020 (17.8.2019) on käyty läpi sanahaulla ja pisteytetty kymmenportaisella indikaattoriluvulla, jossa eniten arvostettiin konkreettisten sukupuolten tasa-arvoa edistävien tavoitteita, toimenpiteitä

ja määrärahoja (kuvio 1). Kaikilla ministeriöillä on jonkinlainen sukupuolinäkökulma talousarvioesityksen pääluokkaperusteluissa.

Kuvio 1. Vuoden 2020 talousarvioesityksen sukupuolinäkökulmasta saadut pisteet ministeriöittäin

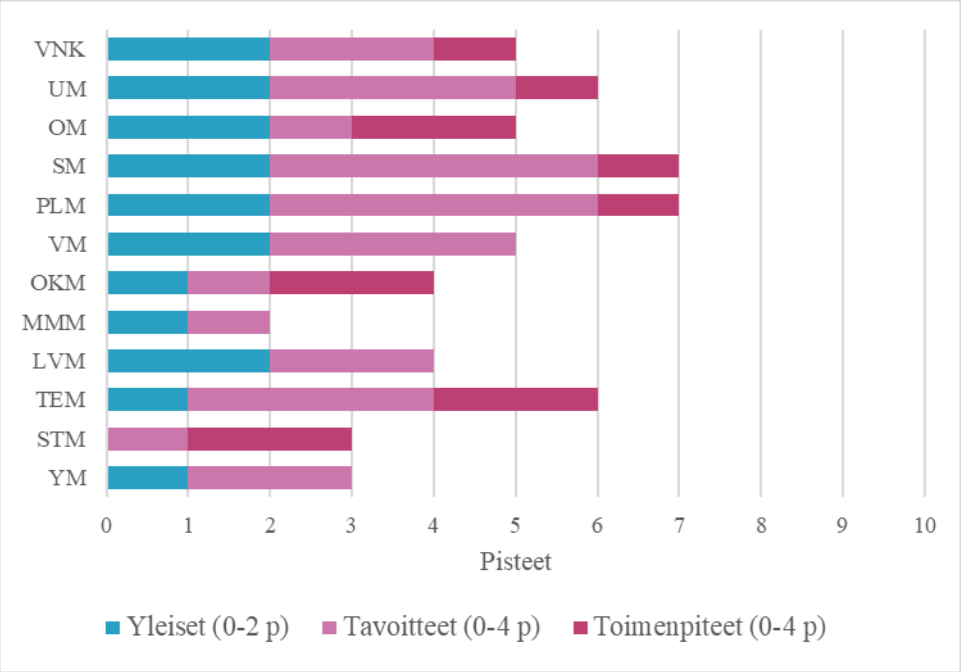

Sukupuolitietoisen budjetoinnin kehittämisen jatko

TEAS-rahoitteinen "Tasa-arvoa talousarvioon" – hanke (08/2017- 08/2018) esitti tasa-arvotutkimukseen, taloustieteelliseen tutkimukseen ja mikro-simulointiosaamiseen perustuen suosituksia sukupuolitietoisen budjetoinnin kehittämiseksi. Hankkeen suosittelemia välittömiä toimenpiteitä on toteutettu: sukupuolinäkökulma oli mukana ilmiöpohjaisen budjetoinnin selvitystyössä ja talousarvion laatimisen ohjeistusta on täsmennetty. Lisäksi ministeriöt ovat selvittäneet tasa-arvohaasteita ja –tavoitteita hallinnonalallaan osana Sipilän hallituksen tasa-arvo-ohjelmaa. (Sen sijaan vero- ja etuusmuutoksien tulonjakovaikutusten, työllisyysvaikutusten ja julkisten palvelujen arviointien yhteydessä ei ilmeisesti useinkaan arvioida sukupuolivaikutuksia, vaikka näin voitaisiin tehdä.)

Jatkotyöstä ja varsinaisten suositusten toimeenpanosta ei tällä hetkellä ole selvää suunnitelmaa. Keskeistä on hallituksen ja eduskunnan tuki kehittämistyölle sekä yhteistyö budjetin kehittämisestä ja koordinoinnista vastaavan VM:n ja tasa-arvopolitiikan koordinaatiosta vastaavan STM:n välillä. Sukupuolivaikutusten arvioinnin integroiminen osaksi budjettiprosessia edellyttää mm. arviointimenetelmien kehittämistä edelleen, prosessiin osallistuvien osaamisen, resurssien ja motivaation kehittämistä sekä sukupuolittain eritellyn tiedon analysoinnin, saatavuuden ja käytön parantamista. Sukupuolitietoisen budjetoinnin kehittäminen tulee huomioida osana budjetoinnin muuta kehittämistä (ml. ilmiöpohjainen budjetointi). Parhaillaan valmisteilla olevaan hallituksen tasa-arvo-ohjelmaan pohditaan toimenpidettä sukupuolitietoisen budjetoinnin kehittämisestä.

Tasa-arvoa talousarvioon-hankkeen suositukset ja muut tulokset on kirjattu kahteen julkaisuun:
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160804 (kansainväliset käytännöt)
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161000 (hankkeen loppuraportti)